

Beschermd Landschapsgezicht het Oldambt

Kort, informeel verslag van de behandeling in de Statencommissie Omgeving en Milieu van de provincie Groningen; 12 september 2007.

Aanwezig van de zijde van de Werkgroep Oldambt: Erik Ader, Willem Schillhorn van Veen (gedeeltelijk) en Pier Bosch.

1. Inspraakmogelijkheid:

Inspraak Hilbrand Sinnema (vz van LTO-Noord):

Voorstel is destijds besproken met de LTO en de LTO is op 5 september mee geweest op excursie in het gebied.

Er worden een aantal overeenkomsten geconstateerd m.b.t. de zorg voor het gebied en de behoefte aan onderhoud van de boerderijen. Ontwikkelingen blijven nodig en de vraag is hoe we die inpassen in het landschap. Overigens beschouwt de LTO het Oldambt niet als achterland van de Blauwe Stad.

De LTO is het niet eens met de keuze van het instrument voor dit doel en is bang voor de gevolgen van extra regelgeving omdat die een rem zou kunnen geven op de ontwikkelmogelijkheden. Men is bang voor extra procedures die naast de normale WRO-procedures gevolgd moeten worden in het kader van de Natuurbeschermingswet en vreest doorwerking van een aanwijzing in andere plannen. Men is ook geen voorstander van het opnemen van een aanduiding “bescherming” m.b.t. diverse waarden in de Bestemmingsplannen.

Men deelt wel onze zorg, vindt dat er wat dient te gebeuren, maar vindt dat instrument beschermd landschapsgezicht niet het juiste middel. Wel wil men samen zoeken naar middelen om te investeren in het landschap.

Inspraak Erik Ader (vz. van de Werkgroep Oldambt): (zie bijgevoegde tekst die ook is uitgedeeld)

2. Vragenronde 1^e termijn:

PvdA (Ingrid Mortiers): lof voor dit initiatief. Wat maakt dit instrument zo belangrijk voor het doel (integrale bescherming van de waarden in een gebied)?

Antwoord Erik Ader: Vergelijk het met de positieve effecten die de aanwijzingen tot beschermde stads- en dorpsgezichten hebben opgeleverd (bijv. binnenstad Groningen). Je kunt minimum normen formuleren t.b.v. de afweging en het besluit tot ingrepen.

Gezien alle ontwikkelingen is het nu op dit moment van belang.

CDA (Keurentjes): Wat wordt bedoeld met de opmerking van de werkgroep in de antwoordbrief aan GS (14 aug.) over het gevaar van wisselende (politiek/bestuurlijke) inzichten m.b.t. het omgaan met de waarden van een gebied.

Antwoord Erik Ader: We bedoelen hiermee dat het gebied een waarborg van duurzame, consistente en consequente bescherming verdient tegen personen of organisaties die in de loop van de jaren iets anders zouden willen.

CU (Stieneke van der Graaf): In de reactie op de afwijzende brief van GS is de werkgroep niet ingegaan op de opmerking van GS dat men het instrument vrij passief vindt en dat men voorstander is van een actief beleid.

Antwoord Erik Ader: We willen dat graag met u bespreken.

VVD (Haasken): De werkgroep heeft het Oldambt nu geselecteerd, maar wat is het verschil met bijvoorbeeld de Veenkoloniën en het Hogeland? Moeten die gebieden straks ook worden aangewezen?

Antwoord Erik Ader: De keuze is gemaakt voor het Oldambt omdat juist daar de geschiedenis van inbraken en de terugwinning op de zee nog zo duidelijk is af te lezen in het landschap. Bovendien hebben in dit gebied eventuele ingrepen een onomkeerbare invloed i.v.m. o.a. de openheid en vergezichten.

3. Behandeling 1^e termijn:

D66 (de Vey Mestdagh): Complimenten voor het initiatief. Dit punt is op de agenda van de Commissie geplaatst i.v.m. de afwijzende reactie van GS. D66 vindt het een goed initiatief en we kunnen er ons voordeel mee doen. Het punt kan worden behandeld in de (nieuwe) Commissie Landschap. D66 wil eerst de discussies in het POP afwachten voordat een en ander wordt vastgelegd als beleid. De volgorde is dan daarna: eerst een behandeling in de Statencommissie(s) over hoe we omgaan met een integrale bescherming van waarden in het landelijk gebied en met een discussie over de mogelijkheid om die integrale bescherming voor de hele provincie toe te passen (**het doel**) en dan een discussie over het in te zetten instrument (**het middel**).

CU (Stieneke van der Graaf): Complimenten voor de gedegen voorbereiding (stukken en excursie): De CU is voor het behoud van de eigen identiteit. Het zorgvuldig omgaan met het landschap. En er mag eigenlijk wel wat meer aandacht komen voor het Oldambt.

In het huidige POP heeft het Oldambt de aanduiding “grootschalig landbouwgebied”. Dat betekent dat boeren moeten kunnen ontwikkelen. De CU heeft twijfels of de landbouw zich nog wel kan ontwikkelen.

Er ligt een belangrijke rol voor het nieuwe POP omdat daar in o.a. de beschrijving van het gebied veel meer rekening dient te worden gehouden met de karakteristieken van het gebied. Een zekere mate van bescherming van waarden is gewenst, maar de CU betwijfelt of dit het juiste instrument daartoe is.

De CU steunt GS in haar afwijzingsbrief en verwijst naar het feit dat Heemschut / de werkgroep Oldambt betrokken is / zal worden bij de opzet en het proces van het POP. Met name de vraag hoe nieuwe ontwikkelingen kunnen worden ingepast in het landschap zal een belangrijk punt in de discussies moeten zijn.

CDA (Keurentjes): Blij met de aandacht voor het (landschap van het) Oldambt. De werkgroep heeft met een indrukwekkend aantal partijen in en om het gebied gesproken. Er zijn altijd wel veranderingen in dit gebied geweest en de goede zorg is terecht.

Het CDA sluit zich aan bij D66 en wil eerst afwachten hoe er in het POP wordt omgegaan met de zorgen van de werkgroep Oldambt.

PvdA (Ingrid Mortiers): Nogmaals complimenten voor dit initiatief, vooral omdat het Oldambt een uniek gebied is op wereldschaal. Er vindt in het landschap een gestaag proces van identiteitsverandering plaats, waarbij ondanks het ruimtelijke orderingsbeleid het schort aan eerbied voor de waarden. Terecht dat de werkgroep nu een voorstel doet om de mazen in het net te dichten.

De PvdA wil het voorstel om het Oldambt als beschermd landschapsgezicht aan te wijzen, behandelen in de nieuwe Landschapscommissie en betrekken bij de discussies over het POP.

De PvdA wil ook onderzoeken of het instrument ook kan worden toegepast in andere gebieden.

Vragen aan GS: Biedt de ontwikkelingsplanologie voldoende bescherming? Wat zijn de beste protectiemaatregelen om verrommeling te voorkomen? Als we een oplossing vinden in het nieuwe POP; hoe garandeer je dan een zorgvuldige afweging en hoe bevorder je een echt integraal beleid?

Groen Links (van der Ploeg): Wij omarmen dit stuk en is onderdeel van het beleid van GL. We missen nog 1 waarde van het gebied en dat is de graanschuur (graanrepubliek). De omschakeling op gras (veeteelt) is een bedreiging van de akkerflora en –fauna. GL heeft behoefte aan een opsomming van de te beschermen waarden en vraagt zich af of dit instrument het optimale middel is voor een afdoende bescherming.

GL stelt voor om het onderwerp te laten zijn voor de nieuwe Cie Landschap.

Partij voor de Dieren (Anja Hazekamp): Dank voor het initiatief. Er zijn veel bedreigingen voor de natuurwaarden van het gebied als er wordt omgeschakeld van graan op veeteelt (monoculturen gras en maïs).

De bestemmingsplannen bieden kennelijk geen afdoende garantie voor de bescherming van waarden. En datzelfde geldt ook voor het vigerende POP.

Er dient een betere bescherming te komen in het nieuwe POP. Laten we met dit instrument beschermd landschapsgezicht een signaal afgeven dat we ons zorgen maken en dat het anders moet.

VVD (Haasken): De zorg voor het landschap wordt gedeeld, maar we moeten nu eenmaal afwegen tussen economie – ecologie – esthetiek Met een toepassing van dit instrument in het Oldambt maak je wel een duidelijke keuze voor dit gebied, maar hoe moet het dan in de overige, niet aangewezen gebieden? De VVD wil graag juist in die blanco gebieden investeren. Meer ontwikkelen en minder conserveren. Heeft dit instrument ook meer bureaucratie tot gevolg en is het toetsingskader wel objectief genoeg?

SP (Blom): De zorgen worden gedeeld. Het heeft in de laatste jaren aan regie in het landelijk gebied ontbroken. De Belvedere-aanpak (behoud door ontwikkeling) kan een juist een stimulans zijn voor economische ontwikkelingen en nieuwe werkgelegenheid opleveren, maar men wil geen megastallen en bio-industrie.

Welk instrument is het beste? In het kader van de voorbereidingen van het nieuwe POP is het instrument beschermd landschapsgezicht nu een uitstekend instrument om te laten verankeren in de bestemmingsplannen. Er moet wel worden voorkomen dat er boerderijen worden gesloopt. Er dient geld te komen om te onderzoeken hoe dat kan worden ingevuld..

Jammer dat GS niet kiest voor het instrument BLG en dat men de WRO=procedure met een nieuw bestemmingsplan wel voldoende vindt.

De SP vindt de WRO veel te algemeen i.v.m. een te riskante afwegingsmogelijkheid tussen te beschermen waarden en economische ontwikkelingen. Daarom is een BLG een prima instrument omdat daarin de te beschermen kwaliteiten als dwingend uitgangspunt centraal staan.

Partij van het Noorden (Hoiting): Dit is een prima beschermingsinstrument en moet direct worden toegepast. De tijd dringt en we moeten niet wachten op het nieuwe POP. Omdat we nog niet weten hoe de andere instrumenten er uit (gaan) zien, neigt de PvhN er naar om nu toch maar snel een besluit te nemen om dit instrument toe te passen.

4. Antwoord GS (namens College door Hollenga; de andere GS-leden waren al vertrokken)

GS zijn blij met het meedenken door Heemschut / de Werkgroep Oldambt. We willen niet nu al een besluit nemen omdat het o.a. niet duidelijk is of dit instrument dan ook voor andere gebieden moet worden ingezet. Het is een nieuw instrument en men heeft er nog moeite mee. Welke elementen moet worden beschermd? Kun en moet je alle nieuwe ontwikkelingen keren, want een “vergroening” (veeteelt) van het Oldambt kan ook positief uitwerken. Zijn er ten tijde van het tijdperk POP-2 ook negatieve ontwikkelingen geweest ondanks de afspraken in dat POP? De indruk van GS is dat er met het POP en de bestemmingsplannen niet zoveel fout gaat.

We moeten aan de slag met de Landschaps Ontwikkelingsplannen (LOP's) en we willen wat doen met de pilot “Nederland weer mooi” van Jaap Dirkmaat.

We willen de ontwikkelingen met het Pop3 afwachten waarbij de geuite zorg over de bescherming van de waarden van het Oldambt wel duidelijk aan de orde dient te komen.

Punt dient ook te worden besproken in de Commissie Landschap.

5. Conclusie door de voorzitter (Veluwenkamp): stelt voor om het punt mee te nemen in het POP en tevens te behandelen in de Commissie Landschap.

6. Laatste reacties van insprekers:

Sinnema (LTO): Blijf je afvragen hoe het komt dat het gebied zo mooi is en wie daarvoor hebben gezorgd.

Erik Ader: (zie lijstje van 3 punten aan het eind van het inspraakstuk (bijlage))

7. Commissiebesluit:

8 van de 9 partijen waren er voor om het punt als “C-stuk” (ter kennisneming) op de agenda te zetten van de Statenvergadering te zetten. Alleen de Partij van het Noorden koos voor een mondelinge behandeling in de Staten (A-stuk) en zou daar het voorstel willen doen om het Oldambt als “beschermd landschapsgezicht” aan te wijzen. Als 1 partij dat wil, dient het punt namelijk op de agenda te komen.

Dit is naar onze mening een heilloze weg, omdat de kans erg groot is dat, gezien de al ingenomen standpunten van de fracties, een discussie in de voltallige Staten onze zaak meer slecht dan goed zou doen. De kans is dan namelijk erg groot dat het punt dan definitief als “afgehandeld” van “de agenda” verdwijnt en dat er zelfs geen gesprek meer mogelijk is.

Wij willen graag met GS, de politiek en de ambtenaren in gesprek blijven en de kans behouden / krijgen om de voor en nadelen van dit instrument t.o.v. de (on)mogelijkheden die de nieuwe WRO zal gaan bieden, te bespreken in bijvoorbeeld een “expertmeeting” met diverse deskundigen om zo t.z.t. een weloverwogen voorstel te kunnen formuleren hoe er idealiter met het beschermen van waarden dient te worden omgegaan in de ruimtelijke ordening.

Ondergetekende is daarom zo vrij geweest om vlak voor de finale besluitvorming en het afsluiten van de vergadering de vertegenwoordiger van de PvhN in te fluisteren dat het misschien verstandig is om niet te blijven aandringen op een behandeling in de Staten.

De PvhN ging daarom alsnog akkoord met de status C-stuk, zodat het stuk ter kennisneming op de agenda van de Staten zal worden geplaatst en we de discussies in de toekomst hebben kunnen open houden.

Een ieder is daarna met een “niet ontevreden” gevoel huiswaarts gekeerd.

Pier P. Bosch
(16/09/07)

(Oldambt: verslagje statencommissie 12 sept 07)

Bijlage

Provinciale Commissie Bond Heemschut en de Werkgroep Oldambt

Speech voor Commissie OM – 12 september 2007

M. de Voorzitter,

Hartelijk dank voor de geboden gelegenheid in te spreken.

Wij maken ons grote zorgen over de teloorgang van een op mondiaal niveau uniek cultuurlandschap, dat sluipenderwijs verwordt tot een karakterloos, verrommeld coulissenlandschap van 13 in een dozijn.

Wat maakt het Oldambt zo bijzonder? Wij praten in essentie over het landschap dat is ontstaan door de Dollard-inbraken van de middeleeuwen en door de daarop volgende inpolderingen. Het gaat over die polders en over de overwegend eenzijdige lintbebouwing langs de oude randen ervan en over de monumentale boerderijen.

Het gebied heeft een geheel eigen identiteit en de geschiedenis laat zich nog moeiteloos uit het landschap lezen. De intrinsieke kwaliteit van het landschap is ruimte en openheid. Die openheid en de zichtbare ontstaansgeschiedenis worden in hoog tempo om zeep geholpen door een veelheid aan ongecoördineerde ingrepen.

Er is geen centrale regie en burgers voelen zich machteloos. Over al die bossages verzuchtte een inwoner: “Niemand wil het en toch gebeurt het!” Wie zijn daar dan de drijvende krachten? Dat is niet de landbouw, integendeel. Het zijn vooral de volstrekt onnodige en onoordeelkundige ingrepen van mensen die de geschiedenis niet kennen, dit landschap niet begrijpen en niet mooi vinden; het zijn ingrepen die afkomstig zijn van tekentafels elders, met hun standaard concepten en oplossingen.

Het gaat over de vraag hoe je je als Provincie wilt profileren. Willen wij zelfbewuste authenticiteit uitstralen of willen wij een soort “namaak Drente” zijn? Wat opviel in de interviews deze zomer met toeristen is dat ze bewust voor Groningen gekozen hadden: voor de rust, de ruimte en bovenal voor de openheid.

Betekent behoud van het bestaande en karakteristieke dan niet dat de boel op slot moet, dat wij voorstellen van het Oldambt een openluchtmuseum te maken? Nee, dat is een misverstand.

Wij waren en zijn niet tegen de Blauwe Stad, al vinden wij wel dat de inpassing ervan in het bestaande beter gekund had.

Wij zijn niet tegen noodzakelijke schaalvergroting in de landbouw. Wij zien de agrarische sector veeleer als een natuurlijke bondgenoot in ons streven. Wij bepleiten slechts dat bij die schaalvergroting inpassing in het bestaande met de nodige zorgvuldigheid zal gebeuren.

Wij zijn evenmin tegen grondgebonden intensieve veehouderij *per se*. Wij zijn slechts tegen de komst van megabedrijven die hun inputs van elders aanslepen, hun produkten naar elders afvoeren en niets achterlaten dan stank, horizonvervuiling en kapotgereden wegen. Die bedrijven brengen vrijwel geen werkgelegenheid en brengen forse schade toe aan het woonklimaat, en aan het toeristisch potentieel van de streek.

Rust, ruimte, verscheidenheid, identiteit en een schoon milieu: het zijn elders in Nederland in toenemende mate schaars wordende goederen. Het wordt steeds lonender ze in Groningen te behouden.

M. de Voorzitter;

Het College van Gedeputeerde Staten belijdt “zich als rentmeester verantwoordelijk te voelen voor het landschap” en “de stilte en de wijsheid te koesteren”. In de uitvoering van het beleid zal daar nadrukkelijk aan gewerkt worden, zo luidt de belofte van het College.

Het wordt tijd dat de Provincie een daad stelt en het Oldambt aanwijst als BLG. Daarzonder blijkt het niet te gaan. Ook de juridisch niet bindende Belvedere-status kon het verval niet tegenhouden. Het Oldambt gaat daarmee niet op slot, net zo min als de binnenstad van Groningen op slot zit of een openluchtmuseum is. Die binnenstad is integendeel zeer gebaat gebleken bij die status van Beschermd Stadsgezicht. Wij verwachten hetzelfde van die beschermde status voor het Oldambt. Naar analogie van het Drentse Stroomdal, dat een Nationaal Landschap is met Verbrede Doelstelling, zou ook het Beschermd Landschapsgezicht Oldambt zo'n verbrede doelstelling mee kunnen krijgen om de toekomst van de agrarische sector en de dorpen daar verder te garanderen. Wij willen daar graag met U over praten.

Het verlenen van de status van BLG is de enige manier om ons allen te dwingen grondig na te denken en te komen met deugdelijke argumentatie alvorens ingrepen te doen die de ontstaansgeschiedenis wissen, de identiteit loochenen, de ruimte beperken en de intrinsieke kwaliteit van het landschap in z'n hart aantasten. Het zal ons allen dwingen minimum standaarden te hanteren m.b.t. dit unieke landschap.

M. de Voorzitter, ik rond af

Wij delen het optimisme niet dat de nieuwe WRO BLG's overbodig zou maken; de wetgever denkt daar ook anders over. De wens in laatste instantie zelf de afwegingen te kunnen maken vervult ons met vrees: dan zijn wij terug bij de bestaande praktijk en die biedt, zo blijkt steeds weer, onvoldoende bescherming. Wij vragen van U, geachte Statenleden, het College kritisch te bevragen over zijn afwegingen. Wellicht komt U in samenspraak toch tot andere conclusies. Het zou wellicht ook een goed idee zijn daarover nog eens in het bijzijn van deskundigen informeel van gedachten te wisselen. Wij blijven in elk geval graag met U in gesprek.

Vraagpunten.

1. Leidt de status van BLG niet tot meer bureaucratie?
Nee, die vrees is ongegrond; de voorgestelde beschermende maatregelen worden, evenals de procedures voor bijvoorbeeld ontheffingen en goedkeuringen, in de Bestemmingsplannen vastgelegd. Er hoeven dus geen extra procedures gevolgd te worden.
2. De status van BLG lost het probleem van het verval van de boerderijen niet op, zo zei een Statenlid. Klopt. Maar: een aantrekkelijke landschappelijke omgeving maakt dat particulieren zich eerder over die boerderijen zullen gaan ontfermen om te bewonen. Voorts: je kunt ze niet alle behouden, maar het is aan U om te bezien wat er politiek meer gedaan zou kunnen worden aan het behoud van de belangrijkste panden.
3. Wat is uw draagvlak? Wij hebben overleg gevoerd met zeer vele organisaties: zie het overzicht. Dat betekent niet dat iedereen ons voorstel om het Oldambt de status van BLG te geven zonder meer onderschrijft. Wel is ons gebleken dat er wijdverbreid groot onbehagen bestaat over de voortgaande aantasting van het landschap en dat ons streven daar in ernst iets aan te doen breed gedragen wordt.

EA